

Մ Ա Մ Ի Կ Ո Ն Բ

Գրիգոր Բ-ի եւ Մամբանայ որդին էր Մամիկոն, որմէ մնացած է գեղեցիկ այլ կոտորած խաչքար մը սա արձանագրութեամբ. «Տ(է)ր ա(ստուա)ծ ողորմի Պարոն Գրիգորո եւ Մամբանա հաւր եւ մաւր Մամիկոնին» («ՀԱՄԱՆԳ ԹՊԱՌԻ Ամենափրկիչը», էջ 69) :

Դսեղէն Բարձրաբաշի վանք տանող ճանապարհին կայ խաչքար մը՝ սա արձանագրութեամբ. «Իշխանութե(ան) : Մամիկոնին եւ որդւոյ նորա Վարդանայ : Ես Հայրազեզս որդի Թէրին կանկն(ե)ցի ս(ուր)բ ա(է)րունայկանս : Յիշատակ ինձ եւ Ասլանբէկին : Եւ ծնողաց մերոց որք երկրպագե(ք)» : Գարեգին Եպս. Յովսէփեան կ'աւելցնէ Դսեղի Սիրուն խաչի արձանագրութեան մասին. «Արձանագրութեան մէջ յիշուած Ասլան բէգը հաւանօրէն Մարծպանի որդի եւ Գրիգորի եղբայրն է, համանուն Մամիկոնի հօրեղբայրը» (Անդ, էջ 72) : Դժուար թէ ընդունելի ըլլայ այս նոյնացումը : Սիրուն խաչը կանգնուած է լոկ «իշխանութեան» Մամիկոնին եւ որդւոյն Վարդանայ օրով, սակայն յիշատակ է Հայրազեղի, իր որդւոյն Թէրի, Ասլան բէկի «եւ ծնողաց մերոց», որով այս Ասլանբէկը շատ հաւանաբար եղբայրն է Հայրազեղի :

Թրքական վանտալութեան զոհ եւ ջարդուփշուր եղած է խոշոր ու փառաւոր խաչքար մը Վեդիի Զղինգեօլ գիւղի սահմաններուն վրայ, որուն վրայ կը կարդացուի. «Տ(է)ր ա(ստուա)ծ ողորմի պարոն Գրիգորո եւ Մամբանա հաւր եւ մաւր Մամիկոնին», այլուր «հզաւր ս(ուր)բ եւ անմահ որ խաչեցար ողորմեա պարոն Մամիկոնին» : Պատկերաքանդակի վերեւ, խորարանդակ. «Մամիկոն ծառա ա(ստուծո)յ կանկնցի զամենափրկիչս ի բարեխաւսութ», իսկ ուրիշ կտորի մը վրայ կ'ըրարակ մէջ. «Ի Թվրա ԶԻԸ (1279)» (Անդ, էջ 69-70) :

Լորաձոր (Դարարասի ձոր) կը գտնուի Սպիտակ խաչ յուշարձանը սա արձանագրութեամբ. «Կամաւ հզաւրի... յեակարտքս յետոյ նկարեցի զնշաներս ի բարեխաւսութի(ւն) ծնողաց իմ Մամիկոնին Խոնձին Թվ(ին) ՊԼ (1381)» : Մեսրոպ Մաղխատրոս կ'աւելցնէ որ «երկրորդ շարքին առաջին բառը չեմ կարողացել կարդալ, անորոշ է եւ ՊԼ թուականը. կարելի է կարդալ նաեւ ՈԼ (1181)» («Հայկական Երեմ Մեծ Վանքեր», Երուսաղէմ, 1938, էջ 61) : Արդարեւ «յեակարտքս» անիմաստ է, իսկ թուականը ՊԼ (1381) անտարակոյս՝ ուշ. որոշ է որ սխալ կարդացուած է : Գուցէ ԶԻ (1271), ինչպէս որ Սպիտակ խաչին վրայ ուրիշ արձանագրութեան մը վրայ կայ : Հոս կը յայտնուի որ Մամիկոն Բ-ի կնոջ անունը Խոնձա էր :

Վ Ա Ր Գ Ա Ն

Մամիկոն Բ-ի որդին է որ յիշուած տեսանք Սիրուն խաչի վրայ, ուր

եան նկատուած է եւ ճիւղազրակա՞ն տախտակին մէջ ալ նշանակուած : Ասիկա ճիշդ չէ, քանի որ Աշոտ Գոեղցին ունի արձանագրութիւններ որոնց մէջ իր մասին որոշ կ'ըսէ. «Ես Աշոտ որդի Գաւուգէ Թոն Աշոտի» (Բարձրաբաշի Ժամատան արեւելեան ձախ եւ արտաքին մասին) : Դարձեալ Հորոմոսի վանքը ՈՂԵ (1246) թուականաւ արձանագրութեան մը մէջ «...եւ Աշոտ որդի Գաւուգէ Թոն Աշոտ...» (Ալիշան, Շիրակ, էջ 24ա) : Աշոտ ոչ մէկ ատեն որեւէ կերպով կ'ահկարկէ Համադասպեան կամ Մամիկոնեան տոհմէ սերած ըլլալը, այլ միշտ կը շեշտէ Աշոտի թոռ եւ Գաւուգէի որդի Աշոտ ըլլալը : Պակասաւոր է նաեւ Համադասպեան-Մամիկոնեաններու ճիւղազրութիւնը այս գրութեան մէջ, որուն սակայն կը պարտինք 1201էն Մըրզաբ գիւղին խաչքարին յիշատակարանը :